

ЯРОМИР ШАВРДА СМИСЪЛЪТ НА ЖИВОТА

Превод от чешки: Пенчо Симов, 1966

chitanka.info

В морето бушуваше буря, но огромният гравиплан кацна съвсем леко. Тридесетметровите вълни връхлетяваха върху него, стръвно го нападаха, но не можеха да му причинят вреда.

Вътре не се чуваха нито бученето на вятъра, нито оглушителният рев на вълните. Беше сухо и топло, специални апарати за предаване на образи работеха с почти недоловимо бръмчене. На масата имаше голяма цветна карта от изкуствена материя, която показваше релефа на сушата и на морското дъно. Върху нея с ръка беше отбелязано точното място на кацането. Освен картата на масата имаше и някои дреболии, всичко в безпорядък. Двамата мъже, които представляваха екипажът на гравиплана, Сеп Кюнстен и Тебуга седяха в кресла край прозорците и се наслаждаваха на великолепното зрелище, което им предлагаше разбеснялото се море. Те познаваха тази картина само по неподвижните изображения от стари майстори. Бурята им бе непозната също така, както на всички техни връстници от тридесетия век и на много поколения техни предци, откакто на Земята окончателно бе установено централно направлявано време.

— И тъй, това е Земята — каза Сеп Кюнстен.

Всъщност самият той не знаеше дали е изрекъл тези думи на глас. През дългите месеци, прекарани в гравиплана, двамата мъже отвикнаха да правят разлика между мисленото и изреченото. Ако не бяха дневниците, които и двамата си водеха, те навярно биха загубили окончателно представа за границата между мислите и чувствата на единия и другия.

— Кажете — обади се Тебуга, — не се ли пробужда у вас поне сянка от самочувствието на древен човек, докато гледате тази картина?

— Наистина много е красиво — отвърна Сеп Кюнстен, — но представете си, приятелю, как тези хора са пътували из морето... Мислите ли, че са оценявали красотата на природата при подобна буря?

— Наистина трагично е да платиш с живота си за един поглед — каза Тебуга. — Прав сте, не им е било леко на някогашните хора...

Нямаха никакво намерение да напускат ракетата. До края на деня можеха само да наблюдават бурята през херметично затворения прозорец, който им показваше само част от същинската ѝ красота.

ИЗ ДНЕВНИКА НА ФИЛОСОФА ТЕБУГА, АСИСТЕНТ ПРИ ФИЛОСОФСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА
УНИВЕРСИТЕТА В РЕГАНО

Когато изучавах историята на човечеството и сравнявах положението на хората през различните епохи с положението на хората през нашия век, забелязах нещо, което ми се струва твърде важно. В продължение на цели хилядолетия човечеството е имало пред себе си цел, една възвишена и при това съвсем конкретна цел. В различни времена са я назовавали различно. Но, общо взето, винаги се е касало до едно и също нещо: хората да живеят така, както живеем ние сега. Постепенно човечеството се е приближавало към тази цел. Макар и бавно, това приближаване и представата за окончателната победа са били смисъл на живота, източник на енергия и щастие.

Е, добре, а за какво живеем ние? Какво ние ще предадем на следващото поколение като щафета, каква е нашата борба, нашият смисъл на живота, какво е източник на нашето щастие? Трябва да се каже, че сме достигнали тъй високо културно и икономическо развитие, че човек не може да си представи нищо по-добро. Но именно това ни лишава от процеса на стремлението, борбата — източника на чувството за полезност на човека, източника на щастие. Обществото е престанало да мисли за бъдещето, то не готви по-добър живот за децата си, станало е лениво и тъпче на място. Вместо щастиято, изпитвано от предишните поколения при погледа към главозамайващите далечини на бъдещето, днес владее скучно, подсладено задоволство. А няма ли от него само една крачка към желанията, които са най-недостойни за съвременния човек — да притежава власт, богатство, независимост от останалите хора?

Още не бях навършил двадесет и пет години, когато почувствувах тежестта на това положение; целият ужас на това абсолютно съвършенство и многобройните философски въпроси, които възникваха за първи път и затова изглеждаха съвсем нерешими. Бях назначен в реганския университет (казват, че е най-добрият африкански университет, но кое днес не е най-добро?). И започнах своето преподаване с поредица лекции за смисъла на човешкия живот. Тежестта на въпросите, които толкова ме вълнуваха, пренесох върху своите студенти. Но не почувствувах облекчение. Поотделно и групово при мен идваха студенти и всички ми задаваха един и същ въпрос: в какво следва да се търси смисълът на живота?

Трескаво изучавах съчиненията на старите философи, надявах се, че в тях ще открия поне някаква следа, която ще ме отведе към

правилен отговор. Не ми помогнаха нито Кампанела, нито Томас Мор, нито техните последователи. Те не са били в състояние да си представят в каква насока ще се развива едно идеално общество след създаването му. В съчиненията на един философ, живял преди пет хиляди години, на име Платон, се споменава за Атлантида. Ето едно общество на върха на своето развитие — казах си аз. Заех се да търся сведения за по-нататъшната ѝ съдба. Представях си я като малък континент (нещо като Австралия), унищожен от гигантска катастрофа шест хиляди години преди времето на Платон. Започнах да вярвам в някогашното съществуване на Атлантида. То ме вълнуваше. Закономерно ли е било нейното загиване? Ще трябва ли по същата причина и ние да загинем? А имали ли са нейните обитатели цел в живота? Каква е била тя?

Написах малка статия, която изведнъж стана най-обсъжданият научен текст на света. В нея отново формулирах всички проблеми, които според мен стояха пред човечеството. Особено наблегнах, че трудно бихме намерили изход, ако не открием прецедент в досегашната история на човечеството. Според мен единственият възможен пример беше Атлантида. Тази статия предизвика огромен интерес. „Да търсим живата Атлантида“ — заглавието на моя труд — стана лозунг, който наелектризира младежта.

В продължение на известно време след това изглеждаше, че моята идея води до същата безизходица, от която исках да измъкна света. За Атлантида само се спореше, всичко се превръщаше в самоцелна научна загадка. Главният въпрос: „защо живеем?“ се заместваше от по-привлекателния: „съществувала ли е Атлантида?“ Нещата нямаше да се променят, ако не беше сензационното откритие на приятеля ми Сеп. Право да си кажа, не го разбирам много добре, но за света то има огромно значение. Човекът окончателно овладя четвъртото измерение — времето.

Нашата експедиция беше осъществена след много опити и много ожесточени спорове. Хората вярват, че ще им донесем парченце от Атлантида като образец.

ИЗ ДНЕВНИКА НА СЕП КЮНСТЕН, ФИЗИК ОТ ЙЕНА, ОТКРИВАТЕЛ НА АНТИГРАВИТАЦИЯТА

Много съжалявам моя приятел Тебуга. Понася разочарованието геройски. Толкова вярваше в Атлантида! Толкова очакваше от нея за

своя философски замисъл! Старая се да скрия пред него радостта си, за да не го огорчавам повече. Мигът, в който нашият гравиплан леко кацна на морската повърхност, означаваше моята най-голяма победа. Бях открил начин за изменяне на посоката, в която действа гравитацията. Тя може да се „обръща“, математически изразено — да се променя нейният знак. Достатъчно е да се осъществи сбор от електромагнити с определена сила, разположени под различни ъгли, според сложен математически израз, наречен кюнстеново уравнение, а след това чрез последователно включване и изключване на отделните вериги да се въздейства на магнитното поле. При този процес законите на гравитацията действуват различно, а често и противно на общоприетото. Именно това противоречиво действие на гравитационните сили, което нарекохме антигравитация, е твърде важно — особено за космонавтиката. Както е известно, светлината се движи със скорост триста хиляди километра в секундата. Гравитацията обаче действа много по-бързо. В звездолет, който се движи със скорост, близка до скоростта на светлината, времето тече много по-бавно, отколкото на Земята — това е една от истините, които се знаят вече от хиляда години. В звездолета, който се движи със скорост, равна на скоростта на светлината, времето спира да тече, а при превишаване на тази скорост то почва да тече назад. Досега нито един звездолет, построен въз основа на традиционните принципи, не можеше да достигне такава скорост. Със собствени сили човек можеше само да забави вървежа на времето, но не можеше да го спре, нито да му даде отрицателен знак. Това стана възможно едва след използването на антигравитацията, която може да даде на един звездолет и скорост, многократно превишаваща скоростта на светлината. Разбира се, практическото изпълнение е много трудно. Например при строежа на нашия гравиплан възникнаха големи мъчнотии. Трябваше да отстраним последиците от неописуемото, дълготрайно ускорение за човешкия организъм. Това бе постигнато с помощта на втора, помощна антигравитационна уредба вътре в ракетата. Тя създаваше хилядократно понижение на гравитацията, тъй че леко можехме да издържаме претоварване от хиляда „g“. Друга трудност бе свързана с програмирането на полета. Гравипланът би бил безполезен в едно абсолютно празно пространство. Той се нуждае от комплекс от точки. Всяка от тях би трябвало да бъде източник на гравитация, а

гравипланът последователно ще бъде привличан и отблъсван от тях. За такава система от материални точки можехме да използваме небесни тела. Но гравипланът би летял между тях с такава скорост, че нито отделен човек, нито колектив от хора би могъл да извършва навреме необходимите изчисления. Това не бе по силите и на съществуващите електронни мозъци. Трябваше да създадем нов, много по-съвършен. Освен да осъществи автоматичното направляване на гравиплана той трябваше да играе ролята на наш разумен спътник. Нарекохме го Терциус (третият). Той има две предимства пред нас: говори само когато го запитат и не си води дневник.

Така бе създаден нашият гравиплан, а ето ни сега на предисторическата Земя.

Остатъкът от деня премина край прозорците. На другата сутрин стихиие притихнаха. Скоро след това от гравиплана излетя вертолет — прастаро, но най-подходящо транспортно средство при подобни условия. С него двамата приятели тръгнаха да разгледат едновременната земя — скъпоценност, намерена от тях в дълбините на Вселената, за да се възхитят от нейната невиджана, първична и дива красота.

Лицата бяха мършави и измъчени, но в очите светеше диво въодушевление. Хиляди хора — мъже, жени и деца — внимателно следяха движенията на своя предводител, който танцуваше странен танц сред една поляна. Той ту подскачаше високо, ту приклякваше; лицето му бе оцветено с ярки багри, по ръцете и краката му имаше метални гривни, върху които огънят хвърляше червени отблясъци. Първият кръг от хората удряха барабани в бесен ритъм, втората редица, изправена зад тях, поклащаше рамена и потрепваше с крака в такт с танца. Вождът молеше божествата да им дарят победа в боя.

Всички тези хора бяха роби и тъкмо бяха започнали голямо въстание — хиляди години преди славното въстание на Спартак. Но в тяхната борба имаше нещо особено — изглеждаше, че самите богове искат да им помогнат. Те дойдоха при въстаниците, долетяха направо от небето, за да им засвидетелствуват своето благоволение. Боговете бяха двама и се смесиха с тълпата, но лесно се различаваха сред нея по неразкъсаните си облекла, които покриваха почти целите им тела.

Разговаряха помежду си на език, който никой не можеше да разбере (което беше съвсем обяснимо с оглед на божественния им произход), но нямаше никакво съмнение в това, че идват с добри намерения.

— Осъществихте чудесна екскурзия в праисторията, приятелю — каза Кюнстен (тъй като именно той и Тебуга бяха боговете, долетели сред разбунтуваните роби). — Тези хора отлично представят варварското, примитивно общество.

— Мислите ли, че те наистина са варвари?

— А вие мислите ли, че не са? Ами танцът на техния главатар?

— Оставете танца, той е само форма. В края на краищата в него има и малко поезия. Но обърнете внимание на нещо друго. Замислихте ли се защо музикантите бият барабани, защо танцува този човек? Те се борят за своето съществуване — за свободата си, разбирате ли? В това отношение те превъзхождат нашето общество: имат към какво да се стремят. Животът им има смисъл. Самите те са щастливи, защото щастието само по себе си не е нищо друго, освен борба за щастие.

— А не виждате ли, Тебуга, колко са измършавели? Че дрехите им са изпокъсани? Имате ли представа как живеят? Благодаря за такова щастие. Бих предпочел да бъда нещастен.

— Би трябвало да им помогнем някак — какво ще кажете?

— Струва ми се, че вече доста им помогнахме. Това, че ни видяха, беше нещо нечувано за тях...

— А също и за нас — добави философът. — Добре, но това не е достатъчно. Трябва да им помогнем тъй, че да им осигурим победа.

— Вие се шегувате — каза поразеният Кюнстен.

— А защо не?

— Та нали така бихме нарушили причинната връзка в развоя на човешкото общество — отвърна физикът. — Вие сам ми обяснявахте това. Поради нашата намеса човечеството би се развивало съвсем другояче в продължение на следващите дванадесет хиляди години.

— Намирате ли, че ще бъде по-зле?

— А вие не намирате ли, че ще бъде по-добре?

Двамата замълчаха.

Полуголият предводител на въстаниците запя някаква еднообразна мелодия. Песента се понесе над притихналото сорище бойко: нямаше съмнение, че това беше войнствен призив.

ИЗ ДНЕВНИКА НА ТЕБУГА

Вече се чудя как да разбирам думата „днес“. Означава ли тя един ден от две хиляди деветстотин седемдесет и четвърта година, или от деветото хилядолетие преди нашето летоброене? Ако живея в два исторически момента, то аз принадлежа към два различни обществени организъма, чиито интереси са съвсем различни. Не са ли те противоречиви? Няма ли Тебуга робът да убие Тебуга — философа. Няма ли Тебуга — робът да унищожи съвършеното общество, в което живя и би трябвало още да живее Тебуга — ученият?

Или би могло да се намери път, който да бъде полезен и за двамата, или поне да не навреди нито на единия, нито на другия?

Но човекът има и съвест... Именно това затруднява задачата.

ИЗ ДНЕВНИКА НА КЮНСТЕН

Странно е хрумването на моя чернокож приятел. Никога не съм предполагал, че философите могат да бъдат толкова странни. Поне да беше се случило с някой необразован човек! А сам той ми обясняваше какви неописуеми последици би могло да има нарушаването на причинната връзка, например в природата... А при това дванадесет хиляди години са съвсем без значение за природата, но представляват решаващ срок за развитието на човешкото общество.

Дванадесет хиляди години означават смяната на шестстотин човешки поколения. Ако бъде убит един човек, който може да има двама потомци, нашето общество ще се намали с 2600. Обратно, ако бъде спасен животът на един човек, това също ще има за резултат огромен прираст от нови хора в наше време. Със своята индивидуалност всеки един от тях ще се различава от сегашните хора, всеки от тях ще мисли по свой начин, ще създава нови ценности, каквито не съществуват в нашето общество... Две на шестнадесета степен! Това е повече от броя на цялото днешно човечество, включително и жителите на заселените досега планети извън Земята! Да, не става въпрос да се спаси или да бъде убит един човек. Предстои голяма битка. Кой знае какъв процент от днешното наше човечество ще участва в нея чрез своите прапрадеди, кой знае какъв процент от тях ще останат живи...

Ако се намесиш, приятелю Тебуга, ти няма да си в състояние да отговаряш пред своята съвест. Можеш ли да си представиш какво ще стане. Ще се върнеш обратно и изведнъж ще видиш: съществуват

съвсем други книги, книги на езици, от които не разбираш нито дума; жените приготвят съвсем непознати за теб ястия; по улиците на чужди градове минават превозни средства с неразбираема конструкция... Какво ще правиш в един такъв свят? Мислиш ли за това, приятелю?

Когато боговете влязоха в колибата на предводителя, тълпата вън притихна. Нищо не трябваше да пречи на техния разговор.

Колибата беше малка, бедна. Почти половината от пространството вътре беше заето от огнището. Около него шеташе млада жена; при влизането на Тебуга и Кюнстен тя започна любопитно да ги разглежда. Вождът ѝ каза няколко думи и тя падна по очи.

Тебуга, който беше най-близко, се наведе и я повдигна. Когато обърна лицето ѝ, видя в очите ѝ обожание, ужас, удивление и любопитство.

Вождът отново каза нещо. Само по интонацията на гласа му двамата почувствуваха същата почит, която Тебуга откри в очите на девойката. Тя постави на масата два грубо изработени глинени съда с някаква течност. Разнесе се изненадващо приятен аромат. Кюнстен и Тебуга разбраха, че им се предлага най-доброто, и опитаха питието. То имаше вкус на горчиви бадеми и беше наистина много хубаво.

Разговорът с предводителя на въстаниците напредваше твърде бавно. Оказа се, че преди дванадесет хиляди години хората са разбирали много по-малко от леки жестове с ръка или от значението на погледа. Тогава физикът се досети: Терциус. Той веднага сподели идеята си с Тебуга и двамата с жестове посочиха на вожда да ги последва. Поведоха го към вертолета — странната летателна машина, която стоеше тихо и спокойно на разстояние петдесет метра от благоговеещата тълпа.

ИЗ ДНЕВНИКА НА ТЕБУГА

Ако трябва точно да назовем епохата, от която пристигнахме с помощта на кюнстеновия гравиплан, казваме: тридесето столетие от нашето летоброене. Но какво означават тези думи тук, където никой няма понятие за нашето летоброене? Освен това в израза „нашето летоброене“ и особено в думичката „наше“ се съдържа идеята „мое“. Но сигурно ли е, че епохата, цивилизацията, всичко, което оставихме в

дълбочините на всемира, е „мое“? Колкото повече говоря за това със Сеп, толкова повече се разколебавам. Кой знае какво е било необходимо, за да се развие модерното общество такова, каквото го познавам от тридесетгодишния си живот. Може би затова е била необходима смъртта на този вожд, на тази девойка. Но аз не искам това. Не искам да загинат всички тези хора, които се борят за свобода и човешко съществуване.

Терциус овладя примитивния език на вожда за две минути. Философът Тебуга и физикът Кюнстен узнаха не само цялата история на въстанието на робите, но и още много неща, които ги интересуваха. Оказа се, че там, където очакваха да намерят само диви зверове и хора в съвсем примитивно състояние, всъщност има добре развито робовладелско общество със своя история.

— А сега се сражаваме вече в продължение на дванадесет години, за да освободим всички свои братя от робството; това е нашата цел — превеждаше Терциус. — Борбата, която водихме досега с робовладелците, беше много тежка. Хиляди мъже загинаха, но ние винаги побеждавахме. Ако загубим само една битка, цялата ни борба ще пропадне. Ето, сега отново се готвим за сражение. Голяма робовладелска войска се движи към нашия лагер. Затова молим боговете да ни помогнат и този път.

Напразно би било да обясняват на стария вожд, че пред него не стоят богове, а потомци на човешкия род, по-млади с дванадесет хиляди години.

Пренесоха го отново с вертолета до въстаническият лагер. Когато слезе от машината, той каза на своите:

„Говорих с боговете. И този път те ще ни помогнат“.

— Да предположим, че въстаниците загубят сражението, което им предстои — каза Тебуга на своя спътник, когато се върнаха отново при ракетата. — Можете ли да си представите колко това ще забави понататъшното историческо развитие.

— Добре, но това все едно вече се е случило. Ние сме хора дванадесет хиляди години по-млади. Да допуснем, че робите наистина са загубили тази битка. Все пак обществото се е развило така, както се е развило.

— Мисля, че наш дълг е да им помогнем. Те се борят за най-елементарните условия на своето съществуване.

— Опитвали ли сте се някога да се намесите в действието на някой наблюдаван от вас филм? Не? А защо? Защото сте знаел, че събитията, които се разиграват, са станали в миналото. Сега случаят е същият. Това са наши отдавнашни предци и в наше време все едно всички те са мъртви.

— Не. Случаят е съвсем различен. Ние навлязохме в тяхното време, а не те в нашето. Независимо от нашето желание сега сме техни съвременници и техните съдби трябва да ни вълнуват. Това не е история, а живот. Това е нашият живот, драги Кюнстен.

— Вие искате все пак един ден да се върнете между своите. А кой знае с кого и с какво ще се срещнете в своята епоха, ако нарушите хода на историята сега.

— Старата история, както знаете, е история на борбата между експлоататори и експлоатираните. Когато побеждавали експлоататорите, развитието спирало. Когато побеждавали експлоатираните, развитието вървяло напред. Затова си мисля, че ако помогнем на експлоатираните, историята може да придобие по-бързо развитие, а обществото, което наричаме наше — обществото на тридесетия век, — би било по-съвършено. Представете си: кризата, която преживява това общество, би била преодоляна. Никой няма да се измъчва в търсене смисъла на живота: всеки би го знаел вече. Нали в края на краищата това е задачата на нашата експедиция?

— Ето какво ще ви кажа, Тебуга. На мен тридесетото столетие ми харесва такава, каквото е. Но това не е важно. По-важно е, че събитията в това общество представляват обективна действителност. Не можете да отречете, че в това общество има много положителни неща. Ала и отрицателните явления са обективна действителност, поточно казано — резултат на необикновено дълго развитие. Не може изведнъж да се смеси всичко, добро и лошо, такава и онакова... Какво ще стане, ако в битката, разиграла се отдавна в историята, застреляте човека, който е бил ваш прапрадядо, и престанете да съществувате?

И тъй, не се стигна до единомислие. Кацането на тази отдавнашна Земя представляваше за Кюнстен нещо като лабораторен опит под стъклен похлупак. Някакви червеи безсмислено се гърчат

върху дъската с материал за опита. Интересно е да ги наблюдава човек. Но да се допре до тях — в никакъв случай!

ИЗ ДНЕВНИКА НА КЮНСТЕН

Положението е отчаяно. Аз обичам Тебуга като мой брат, наистина го обичам. Обаче по никакъв начин не мога да го отклоня от безумното му намерение. Гравипланът, с който стигнахме дотук, е мое дело. Ако не бях открил кюнстеновото уравнение, Тебуга не би могъл да мисли за осъществяването на своите опасни планове. Затова аз нося отговорността пред историята, пред цялото общество, което ни изпрати тук. Не мога да позволя да бъде използван гравипланът за унищожаването на нашата цивилизация.

Доскоро ми се струваше, че философът Тебуга е непоправим мечтател, чиито теории едва ли биха могли да имат някакво въздействие върху по-нататъшния живот на обществото. Сега виждам, че страшно съм се лъгал: той може да причини големи бедствия...

Обичам Тебуга като брат, но това не бива да отслабва моята отговорност за всичко, което сме създали, което сме наследили от предишните поколения.

Тебуга не бива да овладее вертолета, а ако го овладее (в това аз не мога да му попреча), не бива да се срещне с разбунтуваните роби, не бива да долети до техния лагер.

Ако Тебуга загине, ще премине опасността, която застрашава нашия свят. Да речем, че аз се завърна сам — макар че обичам Тебуга като свой брат. Ами останалите — милиардите хора, които са създавали и създават нашия свят, не са ли и те мои братя? Имам ли право да допусна поради прекалената впечатлителност на един човек да се разруши това, което вече е осъществено от десетки спокойни, трудолюбиви поколения?

Убеден съм, че нямам право.

ИЗ ДНЕВНИКА НА ТЕБУГА

Вълнува ме съдбата на тези хора, съдбата на моите сегашни съвременници. Знам какво си мисли за тях Кюнстен. Но въпреки всичките му възражения не мога безучастно да гледам как биват избивани със стотици, как биват гонени като зверове.

Не съм забравил и своя дълг към света, от който дойдох. Хората не бива само да наблюдават. Трябва да променяме живота, а не само пасивно да го възприемаме. А не мога да си представя по-добър случай да се поправи всичко отначало.

Вярно, че тук е и Кюнстен. Макар да е добър и извънредно умен човек, той не може да ме разбере. Не иска да допусне нищо, което би могло да промени неговия тридесети век (а аз съм убеден, че такава промяна ще бъде за добро).

Ами ако Кюнстен го няма? В края на краищата той принадлежи на тридесетото столетие. Той не е подходящ за пътуване назад в историята, въпреки че е изнамерил способ за това. А ако аз бях сам...

И тъй стана, че двамата приятели станаха неприятели. Светът е само един и може да съществува само един начин да бъде спасен.

Да се греша, е човешко. Но Терциус не беше човек и трябваше да бъде безпогрешен. И наистина той не грешеше, макар това да не бе приятно за Тебуга. Философът се обърна към електронния мозък, но Терциус отговаряше на всичките му въпроси с думите „не зная“. Само когато Тебуга го запитва, дали евентуалната му намеса във въстанието на робите ще измени облика на тридесетия век, машината отговори утвърдително. Но и без това Тебуга знаеше, че е така. Интересуваше го какви промени биха настъпили, какъв би бил техният обхват. Но и най-съвършеният електронен мозък може да решава само задачи, чиито предпоставки се намират в обективно съществуващото. Да предвижда бъдещето може само човекът.

Тебуга трябваше сам да вземе окончателното решение с всички възможни рискове. Колеба се цял ден. Накрая мисълта да промени тридесетото столетие взе връх над всичко. Трябваше да даде смисъл на живота в това столетие.

Вечерта той каза на Кюнстен:

— Ще взема вертолета и ще отлетя до лагера на робите. Драги приятелю, не се опитвайте да ми попречите.

— Добре — измърмори физикът за голяма изненада на Тебуга.

— А вие в ракетата ли ще останете?

— А къде другаде?

Кюнстен също бе взел своето решение. Дори нещо повече: бе го привел в изпълнение.

Пътят от гравиплана до лагера на въстаниците бе около половин час с вертолет. Но този ден времето бе тъй лошо, че Тебуга предвиждаше да трае цял час. Той пусна в ход мотора и се издигна. Уредът показва височина петдесет метра, после сто. С увеличаването на височината вятърът неимоверно се засилваше. Силният мотор на вертолета вече едва смогваше да го преодолява. Вятърът идеше точно насреща.

Тебуга искаше да се издигне още. Да лети на височина под триста метра му се струваше опасно. Вятърът би могъл да го блъсне в скалите. Но да се издига още, бе невъзможно. След като достигна сто и петдесет метра височина, той бе принуден да се върне обратно. Погледна часовника си и установи, че е прекарал във въздуха едва десет минути.

Кацна на завет между скалите, недалече от огромното туловище на ракетата, и се върна в залата. Кюнстен бе зает с някакви колони от цифри. Когато видя Тебуга, по лицето му се мярна нещо като безпокойство.

— Не отлетяхте ли — запита той тревожно.

— Не. Вятърът ми попречи. Отново има буря. Нали все още не сме свикнали — засмя се Тебуга. След това отиде в помещението на Терциус. Не след дълго се върна в залата, където Кюнстен все още продължаваше своите изчисления. — Трябва да погледна вертолета, Сеп — каза Тебуга. — Боя се да не би да пострада от вятъра. Ще се опитам да го скрия по-добре между скалите.

— Добре, вървете — каза Кюнстен с облекчение.

Тебуга излезе от ракетата.

Две минути по-късно гравипланът, приведен в движение от Терциус съгласно нареждането на Тебуга, се отправи на обратен път, отнасяйки Сеп Кюнстен в неговия тридесети век.

Почти едновременно с това вертолетът избухна. Съгласно замисъла на Кюнстен той трябваше да се превърне в гроб на Тебуга и по този начин да запази (според мнението на физика) цивилизацията на далечното бъдеще. Само че събитията се развиха другояче.

Бурята продължаваше. Тебуга тръгна на път пешком. До лагера на въстаналите роби му предстоеше да измине триста и шестдесет километра.

Триста и шестдесет километра — това все пак е дреболия за човека, който тъй упорито търсеше смисъла на живота.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 3 от 1966 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.